

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Марина Теофилова Теофилова,
ВТУ „Св.св.Кирил и Методий“

за

присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по
професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по...
(Методика на обучението по изобразително изкуство)

Тема на дисертационния труд:

**ЗНАКОВО-СИМВОЛНО ЗНАЧЕНИЕ
В ПРОИЗВЕДЕНИЯ
НА ДЕКОРАТИВНО-ПРИЛОЖНИТЕ ИЗКУСТВА
В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО
ЗА 7. КЛАС
НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНОТО УЧИЛИЩЕ**

Автор:

Красимира Любенова Дренска

редовен докторант към
катедра „Визуални изкуства“
Факултет по начална и предучилищна педагогика
Софийски университет
„Св. Климент Охридски“

Научен ръководител:
проф. д-р Лаура Димитрова

1. Данни за дисертанта:

Ще се спра само на отделни моменти от биографията на докторанта, които могат да открият личната ѝ мотивация за избор на тема и пристрастие към изследваната в дисертационния труд художествена сфера.

Творческата биография на Красимира Дренска впечатлява с множество участия в национални и международни изложби, конкурси, пленери и форуми за съвременно изкуство. Като автор, тя е изкушена от пластичните възможности на ръчно изработената хартия, рисунката и живописата. Поле за нейните търсения са малките форми, дигиталната графика и Ex Libris, изкуството на хартията и на ръчно направената книга.

Самата Красимира Дренска описва творчеството си като отличаващо се с декоративен характер и с подчертано отношение към орнамента и детайла. В творческия процес тя борави с различни изобразителни техники и материали, експериментира с рециклирана хартия, текстил, акрилни бои и др.

Като млад автор, Красимира Дренска е отличавана с множество номинации и награди.

2. Данни за дисертационния труд:

Дисертационният труд на **Красимира Дренска на тема „Знаково-символно значение в произведения на декоративно-приложните изкуства в обучението по изобразително изкуство за 7. клас на общообразователното училище“** е в текстуалната си част с обем от 180 страници. В отделно книжно тяло от 32 страници са включени 4 тематични приложения, допълващи и изясняващи визуално съдържанието на трите основни глави от дисертацията. Освен богат илюстративен материал, предлагащ систематизация на видовете знаци, класификация на орнамента и др., приложенията включват експериментални тестове за входяща и изходна диагностика на способността на учениците от 7 клас да възприемат произведения на декоративното изкуство със знаково-символно значение, ученически творби и снимки, отразяващи атмосферата на работния процес в клас и др. Приложенията кореспондират пряко с изложението и съставляват неделима част от дисертационното изследване.

В съдържанието на дисертационния труд са включени увод, три глави и заключение. Цитирани са 77 заглавия, 52 от които са източници на кирилица и 6 на латиница. Като основа за анализ и разсъждения относно действащата образователна система са използвани нормативни документи, учебни програми и наредби, утвърдени от МОН.

Дисертационният труд впечатлява с логично построена структура, последователно изложение и най-вече с използвания от докторанта четивен научен език. Текстът е написан с прецизно използване на терминологията, налице е точно цитиране на посочените библиографски и други източници.

Проблематиката на дисертационния труд е изключително актуална в контекста на съвременната пренаситена визуално среда, където символните и знаковите форми често доминират над всички останали средства за информация и комуникация и които въпреки своята архетипна структура, нерядко остават неразбрани, биват тълкувани неправилно и възприемани хаотично. Ето защо не бива да се подценява ролята на обучението по изобразително изкуство (особено на ученици в изследваната възраст) за формирането на естетическа грамотност и визуална култура по отношение на символно-знаковата сърцевина на декоративно-приложните изкуства.

В увода докторантът Красимира Дренска формулира обект, предмет и обхват на изследването, обосновава актуалността на изследвания проблем, неговите педагогически и образователен контекст и представя своята обща концепция на изследването.

Изказаното под формата на работна теза предположение, че *„усвояването на знания и умения, свързани с изучаването и употребата на знаци и символи в изкуството, ще повиши визуалната грамотност, знаково-символното мислене и семиотично-познавателните компетентности на учениците“* (стр. 9) е добра отправна точка за осъществяване на педагогическо изследване.

Изборът на възрастова група (VII клас) за провеждане на експерименталното изследване е изключително трудна задача, като се има предвид, че възрастта 13-14 години е период, в който ученикът все още е в процес на формиране на морални, културни и естетически ценности. Въпреки че в този период смело се изказват категорични позиции, повечето от учениците бързо менят представите и вкусовете си. Ето защо тази възраст е много благодатна почва за навлизане в сложната образна същност на знака и символа и тяхната семантична употреба в традиционните и съвременните приложно-декоративни изкуства.

Осъщественото от докторанта теоретично изследване е логически систематизирано в три взаимосвързани глави:

В първа глава докторантът изследва и дефинира понятията „знак“ и „символ“ в контекста на семиотиката и изобразителното изкуство. Орнаментът е разгледан като основен образ в изграждането на декоративната композиция. Предложена е класификация на знаково-символните системи в декоративната композиция според принципите на изграждане, употребата на цветове, символиката на числата и значението на материала.

Смея да твърдя, че докторантът е намерил верния език и мярата в поднасянето и тълкуването на богатия изходен материал, пресичащ различни гранични зони на човешкото познание, като философия, психология, семиотика, културология, митология, фолклористика, религия, както и на някои спорни сфери, като нумерология и астрология.

Във втора глава докторантът очертава педагогическите параметри на изследването. Разглежда актуални и спорни въпроси, свързани със съвременните представи за училището. Дефинира релацията образование-възпитание-обучение в сложна взаимовръзка с културата и формирането на личността. Нещо повече Красимира Дренска застъпва смели и прогресивни педагогически идеи за мястото и ролята на предмета изобразително изкуство в училище. Акцентът е поставен върху развиването на т. нар. *„знаково-символно мислене“* чрез изразните средства на приложно-декоративните изкуства, като отправна точка за ориентиране в съвременната преимуществено визуална и доминирана от експанзията на новите технологии и средства за комуникация социална

среда. На тази основа тя разработва и предлага концепция на експериментален методически модул, свързан със знаково-символното значение, вложено в произведения на декоративно-приложните изкуства.

Глава трета проследява и описва основните етапи в провеждането на педагогическия експеримент и апробацията на методически модул, свързан със знаково-символното значение в произведения на декоративно-приложните изкуства в обучението по изобразително изкуство за 7. клас на общообразователното училище. Като доказателствен материал за ефективността на експеримента, докторантът привежда описание и анализ на постигнатите резултати от художественотворческите задачи.

В заключението са резюмирани получените резултати, формулирани са изводи и обективно са посочени приносите на дисертационното изследване.

Авторефератът е изготвен коректно и отговаря на структурата и съдържанието на дисертацията.

3. Научни приноси:

Според мен едно от съществените достойнства на труда е убеждение на докторанта, че „знаково-символното мислене и общуване са умения, които се придобиват и усвояват постепенно. Това е така, защото те трябва да се осъзнават в дълбочина, а това зависи и от възрастовите характеристики на учениците. Поради тази причина процесът трябва да започне от ранна детска възраст и да се развива в различните етапи на училищното образование, защото, както беше посочено в една от частите на този текст, именно училищната институция изгражда социално ангажиран член на дадено общество.“ (стр.170) Убеждение, което Красимира Дренска отстоява и влага в разработването на напълно нова и успешна методическа система.

Ето защо напълно подкрепям посочените от докторанта основни приноси на дисертационния труд, които реално отразяват постигнатите от нея теоретични, научни и практически резултати.

4. Публикации и участия в научни форуми:

Представените от дисертанта три публикации са пряко свързани с темата на дисертационния труд и отразяват определени аспекти на знаково-символното значение на цвета и числата в произведения на декоративно-приложните изкуства и др.

5. Въпроси и препоръки:

- Въпреки достойнствата на дисертационния труд, според мен, заглавието би могло да се прецизира, доколкото незавършен остава фрагмента: „знаково-символно значение“. Той би могъл да се отнася към отделни декоративни елементи, към орнамент или мотив, стилизиран образ, произведение, самата декоративна композицията или дори към

приложно-декоративните изкуства изобщо, но при тази формулировка фразата, за мен, остава отворена.

- Във втора глава докторантът навлиза задълбочено, но и до голяма степен твърде детайлно в учебните програми по изобразително изкуство и методиката на обучение по изобразително изкуство. Това води до диспропорция в тежестта на отделните точки и до известна степен отклонява вниманието от основната теза.

- Би било добре докторантът да издаде под формата на методическо ръководство разработения и експериментиран от нея модул, способстващ за усвояването на знания и умения, свързани с изучаването и употребата на знаци и символи в произведения на декоративно-приложните изкуства, което би било от полза за педагози, учители, студенти и всеки изкушен от материята.

6. Заключение:

В заключение мога да твърдя, че представения за разглеждане дисертационен труд на Красимира Дренска представлява задълбочено изследване, което отговаря на изискванията на закона за придобиване на научни степени в България. Използваната методика на изследване е подбрана съобразно целите и задачите на разработката. Дисертацията е написана в съответствие с езиковите и стиловите норми на българския език. Научните термини, свързани със спецификата на изследваните проблеми са използвани точно и адекватно.

Предвид достойнствата, безспорните приноси и практическата приложимост на обсъждания дисертационен труд: **„Знаково-символно значение в произведения на декоративно-приложните изкуства в обучението по изобразително изкуство за 7. клас на общообразователното училище“**, напълно убедено препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на **Красимира Любенова Дренска** образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по изобразително изкуство)

23 май 2017 г.

С уважение:

доц. д-р М. Теофилова